

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejcki

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 8 listopada 2023 r. w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **J. R.**

skazanego wyrokiem łącznym

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 13 lipca 2023 r., sygn. akt VII Ka 640/23

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze

z dnia 22 marca 2023 r., sygn. akt VII K 742/22

- 1. uchyła zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2023 r. (sygn. akt VII K 742/22) – i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego;**
- 2. wydatkami niniejszego postępowania obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

W części wstępnej wyroku łącznego wydanego w sprawie skazanego J. R. w dniu 22 marca 2023 r. przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze (sygn. akt VII K 742/22), wskazano następujące prawomocne orzeczenia:

1. wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 9 marca 2021 r. (sygn. akt II K 934/20) skazujący wyżej wymienionego za przestępstwo z art. 281 k.k., popełnione w dniu 16 lutego 2020 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności, oraz za przestępstwo z art. 245 k.k., popełnione w dniu 2 marca 2020 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, wymierzający karę łączną 1 roku pozbawienia wolności;
2. wyrok Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim z dnia 19 kwietnia 2022 r. (sygn. akt II K 11 /22) skazujący wyżej wymienionego za ciąg przestępstw z art. 190 § 1 k.k., popełnionych w dniach 17 sierpnia 2021 r. i 18 sierpnia 2021 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;
3. wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 14 czerwca 2022 r. (sygn. akt II K 77/22) skazujący wyżej wymienionego za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., popełnione w dniu 30 listopada 2021 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze w części dyspozytywnej przedmiotowego wyroku łącznego:

1. na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu J. R. wyrokami opisanymi powyżej w punktach II i III części wstępnej i wymierzył mu karę łączną 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej w punkcie 1 zaliczył skazanemu okres odbywania kary pozbawienia wolności w sprawie Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, sygn. akt II K 77/22, od dnia 12 lutego 2023 r. do dnia 22 marca 2023 r. i nadal;
3. orzekł, iż w pozostałej części połączone wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

4. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w zakresie dotyczącym wyroku opisanego w punkcie I części wstępnej;
5. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu;
6. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego od obowiązku uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania związanych z wydaniem wyroku łącznego, a na podstawie art. 6 ustawy o opłatach w sprawach karnych nie pobrał opłaty od kary łącznej.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze – po rozpoznaniu apelacji obrońcy skazanego – wyrokiem z dnia 13 lipca 2023 r., sygn. akt VII Ka 640/23:

1. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok łączny;
2. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym;
3. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 634 k.p.k. zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

W dniu 22 września 2023 r. (data prezentaty) do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Wyrok ten został zaskarżony w całości na korzyść J. R.

Skarżący zarzucił: *„rażące naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, to jest art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., stanowiące bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2023 r., sygn. akt VII K 742/22, łączącego orzeczone wobec skazanego J. R. dwie kary pozbawienia wolności: 10 miesięcy (orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Grodzisku Wlkp., sygn. akt II K 11/22) i 1 roku (orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, sygn. akt II K 77/22) i w ich miejsce wymierzającego karę łączną 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, w sytuacji, gdy w toku postępowania odwoławczego, to jest w dniu 8 czerwca 2023 r. uprawomocnił się (w pierwszej instancji) wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt VII K 87/23, obejmujący te same skazania, wydane wobec*

tego samego skazanego, co skutkowało zaistnieniem ujemnej przesłanki procesowej”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz utrzymanego nim wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, sygn. akt VII K 742/22, i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja jest oczywiście zasadna, dlatego została uwzględniona na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący, że w niniejszej sprawie doszło do wystąpienia bezwzględniej podstawy odwoławczej, która musiała skutkować uchyleniem wyroków sądów obu instancji i umorzeniem postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Bezsporna bowiem pozostaje okoliczność, że w zaistniałym układzie procesowym w dniu wydania zaskarżonego wyroku, którym utrzymany został wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2023 r. – w obrocie prawnym funkcjonował już **prawomocny** (z dniem 8 czerwca 2023 r.) **wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 maja 2023 r. (sygn. VII K 87/23)**, w którym rozstrzygnięto kwestię połączenia kar z wyroków: Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim (sygn. II K 11 /22) oraz Sądu Rejonowego w Zielonej Górze (sygn. II K 77/22), a zatem dokładnie tych samych kar jednostkowych orzeczonych wobec skazanego, które połączono węzłem kary łącznej w sprawie objętej przedmiotową kasacją, tj. o sygn. VII K 742/22.

Należy odnotować, że w sprawie o sygn. VII K 742/22 wniosek o wydanie wyroku łącznego, sporządzony przez skazanego J. R., wpłynął do Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w dniu 10 października 2022 r. i w tej dacie sprawa ta została zarejestrowana pod sygn. VII K 742/22. Natomiast postępowanie w sprawie o sygn. VII K 87/23 zainicjowane zostało pismem Zastępcy Dyrektora Zakładu Karnego w P. z dnia 9 listopada 2022 r., skierowanym do Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim. Sprawa ta została zarejestrowana w tym sądzie w dniu 21 listopada 2022 r. pod sygn. akt II K 507/22. Następnie, postanowieniem z dnia 4 stycznia 2023

r. ww. sąd rejonowy stwierdził, że nie jest właściwy do prowadzenia tej sprawy, przekazując ją do Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, gdzie w dniu 14 lutego 2023 r. sprawę tę zarejestrowano pod sygn. akt VII K 87/23 (k. 1, k. 3, k. 17 i k. 25 akt o sygn. VII K 87/23). Sąd Rejonowy w Zielonej Górze nie połączył wymienionych spraw do wspólnego rozpoznania, kontynuując ich odrębne procedowanie. Choć postępowanie o sygn. VII K 742/22 zostało wszczęte wcześniej, a nieprawomocny wyrok sądu pierwszej instancji zapadł w dniu 22 marca 2023 r., to jednak wydany później w sprawie o sygn. VII K 87/23 wyrok łączny (tj. 31 maja 2023 r.) uzyskał przymiot prawomocności już z dniem 8 czerwca 2023 r., podczas gdy wyrok łączny wydany w sprawie o sygn. VII K 742/22 – wobec zainicjowanego postępowania apelacyjnego – stał się prawomocny dopiero w dniu 13 lipca 2023 r. (data zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze).

Słusznie skonstatował skarżący, że dla rozstrzygnięcia sprawy kasacyjnej irrelevantne jest to, że przed uprawomocnieniem się wyroku z dnia 31 maja 2023 r. (sygn. VII K 87/23), właśnie to postępowanie (jako wszczęte później) było obarczone względną przesłanką odwoławczą *lis pendens* (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.), jako że w tym samym czasie toczyło się wobec tej samej osoby i w tym samym zakresie postępowanie o sygn. VII K 742/22. W tym kontekście Prokurator Generalny trafnie przywołał zasługujący na aprobatę pogląd orzeczniczy, że przesłanka *lis pendens* (konstytuująca zakaz równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotu procesu w stosunku do tej samej osoby) doznaje znacznego osłabienia w momencie, gdy w jednym z postępowań obejmujących tożsamy czyn zapadnie prawomocny wyrok skazujący. Taka sytuacja generuje bowiem zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, która nie pozwala prowadzić drugiego postępowania o to samo historyczne zdarzenia, nawet w ramach kontynuacji dotychczasowych czynności procesowych, a w konsekwencji wydania przez sąd kolejnego wyroku skazującego co do tego samego czynu. W ten sposób zostaje zapewniona stabilność prawa i orzeczeń organów procesowych w postępowaniu karnym oraz realizowana jest zasada *ne bis in idem*, stanowiąca gwarancję, że nikt nie będzie pociągany więcej niż raz do odpowiedzialności karnej za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 marca 2020 r., V KK 278/19, LEX nr

3168833). Zasadność tego poglądu odnieść należy odpowiednio również do procedowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Sąd *ad quem* dokonując kontroli instancyjnej wyroku łącznego wydanego przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze w sprawie o sygn. VII K 742/22 – wbrew dyspozycji art. 213 § 1 k.p.k. – zaniechał aktualizacji i weryfikacji danych na temat karalności skazanego J. R. w dniu wyrokowania, tj. 13 lipca 2023 r., kiedy to wyrok łączny ze sprawy o sygn. VII K 87/23, obejmujący węzłem kary łącznej te same kary jednostkowe, był już prawomocny. Jak trafnie zauważył skarżący, w tym aspekcie sąd odwoławczy bazował wyłącznie na materiale zgromadzonym przez sąd pierwszej instancji, a zatem m.in. na karcie karnej aktualnej na dzień 23 listopada 2022 r. (k.20-21 akt o sygn. VII K 742/22). Nie mógł tym samym odnotować, że sytuacja prawna skazanego od daty zaskarżonego apelacją wyroku uległa zmianie, *de facto* niepośledniej dla właściwego rozstrzygnięcia sprawy. Utrzymanie bowiem w mocy kolejnego wyroku, w którym połączono kary pozbawienia wolności orzeczone za te same czyny (i popełnione przez tę samą osobę), było uchybieniem naruszającym zasadę powagi rzeczy osądzonej i stanowiło bezwzględłą przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że w wypadku, gdy wobec tej samej osoby zapadły dwa prawomocne wyroki łączne, obejmujące te same skazania, które objęte były tym węzłem w wyroku, który uprawomocnił się wcześniej, drugi z tych wyroków dotknięty jest w tym zakresie rażącym naruszeniem prawa, zaliczanym do tzw. bezwzględnych przyczyn uchylenia orzeczenia, przewidzianym w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. określanym jako naruszenie powagi rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.). Taka sytuacja stanowi ujemną przesłankę procesową, przewidzianą w przepisie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., w zakresie wydania kolejnego orzeczenia w tym przedmiocie w przypadku, gdy w orzeczeniu wydawanym później miało dojść do rozstrzygnięcia tego, czy dokładnie te same skazania za czyny jednostkowe spełniają warunki do objęcia ich węzłem kary łącznej w wyroku łącznym (por. wyrok SN z 30 listopada 2011 r., II KK 149/11). Tego stanowiska nie podważa dyspozycja art. 575 § 1 k.p.k., przewidująca, że jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego uprawomocnienia poprzedni wyrok łączny traci moc. Rzecz w tym bowiem, że

w omawianej sytuacji nie zachodziła żadna potrzeba wydania nowego wyroku łącznego obejmującego wymienione wyżej skazania (zob. wyrok Sądu Najwyższego 9 września 2010 r., III KO 80/09, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1709).

Należy zatem stwierdzić, że w rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., a w konsekwencji wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza przewidziana w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., co uzasadniało eliminację zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego oraz wyroku sądu pierwszej instancji z obrotu prawnego, a także umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Rozstrzygnięcie o wydatkach związanych z niniejszym postępowaniem oparto na przepisie art. 638 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[PŁ]

[ms]